

Різдвяна легенда

Віра Вовк

Зі спаленої оселі залишилося тільки їх двоє. Марія хотіла митися до зорі, щоб придбати дівочу вроду, і дід Осип мусів прорубати їй сокирою полонку в гірському потоці. (Небіжка Ганька, земля їй пером, набила дитині голову такими небилицями).

— Далеко ще до колиби, діду?

— Ти втомлена? Потерпи, любко, я не годен тебе на руках нести. Ти вже далі дівка, вже лице до зорі вмивала.

— І в колибі є Чорнуля?

— Ти голодна? Пожди ще трішки. Дід зварить тобі зараз вечерю.

Ввійшли до колиби. Війнуло теплом від сіна й звірячих тіл. В кутку збилося в громаду кілька переляканих овець, і чорна коза дивилася на них сумовитими очима. Марія розстелила квітчасту хустку й умостила на сні. Нараз вона сплеснула руками:

— Ой леле! Дитятко, діду!

— Дитятко?! — Дід Осип кинув рубати пруття й хотів бачити власними зіницями те чудо. Хлопчик був ще теплий, і коли з нього струсили сіно, він протер очі й підвів чорні вії.

— Леле! То Захарієвої! Вона його тут сховала!

Дід почав лаятися. Що ж їм тепер робити з дитиною? Краще вже кинути в полонку, як має нидіти без мами серед лісу. Він видоїв козу й поставив глечика на вогонь. Тепла пара молока залоскотала хлопчикові ніздрі, і він почав плакати.

— Цить, не плач, — зараз дам їсти, — заспокоювала його Марія і взяла брудний вузлик на коліна.

— Пий перше сама; ти вже геть обімліла, — бурмотів дід Осип. Марія взяла глечика в руку й приклала його до уст дитини. Хлопчик пив жадібно, аж захлинався. Коли він напився, глечик показав дно.

— Будеш їсти куліш без молока, — злився дід Осип, докинув ріща до полум'я й почав варити куліш. Він насупився, як сова, на дитину й на Марію, що почала чесати коси й заплітати дрібушечкою.

— Дурна ти! Хто тебе побачить? Тут тільки ведмеді заходять часом у колибу.

— Нині — Свят Вечір...

— Свят Вечір! Твого тата вбили, твою маму спалили, а тобі свято в голові?

Марія захлипала.

— Та все ж таки нині Свят Вечір...

Вона перевила хлопчика в хустку й почала колихати його на колінах. Йому зарум'яніли від тепла і молока щічки, і він засміявся вголос.

Нараз знадвору почувся скрипіт кроків по снігу, і три чоловіки увійшли в колибу. Вони були, може, ще молоді, але бородаті й довговолосі.

— Христос Рождається, — сказали вони. Дід дивився на них недовірливо, зукоса.

Йому здавалося, що один із них ніс під широким плащем рушницю.

— Славите Його! — відповіла Марія.

Чоловіки, що несміло стояли, побачили її щойно тепер, бо надворі була вже ніч і їх засліпило світло.

— Дозвольте завітати? Цьогорічна зима — сувора.

— Вогонь — для всіх.

Вони посідали довкола ватри, що неспокійно миготіла й красила кругляки колиби, та безупинно дивилися на Марію з дитиною.

— Як давно ми не були в людей, — сказав один.

— І як давно не чули дитячого сміху, — сказав другий.

— На тобі ліскових горішків, чічко! — сказав третій.

Марія простягла руку, але горішків було забагато на малу жменю.

— На тобі ще хусточку; зроби вузлик.

— Ай, вона вишивана в волошки... — Маріїні рожеві пальці перебирали дрібне вишивання. Чоловіки раділи її усміхом, немов би їх гріло весняне сонце або лоскотали полонинські леготи.

— На тобі яблучко червоне!

— На тобі мосяжний хрестик, любко. Молися за нас, грішних.

Дід Осип нараз почав протирати очі. Йому не хотілося вірити, що з-під Марічиної хустки виблискували білі рукави пацьорковими узорами, що за її головою сховався повний місяць і що дитятко було перев'язане веселкою. А три чоловіки клячали перед ним на землі й розгортали дари, немов царі перед Ісусом.

Вкінці дід не міг розібрати, чи він Осип, чи Йосиф, він знав тільки, що нізащо не кине хлопчика в полонку, бо це була Свята Ніч.